

नेपाल सरकार
श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

संक्षिप्त जानकारी
(मिति २०७५।१०।२८ मा पत्रकार सम्मेलनमा वितरित)

१ पृष्ठभूमि

मुलुकमा विद्यमान बेरोजगारी र गरिबीको समस्यालाई सम्बोधन गरी दिगो आर्थिक विकास हासिल गर्न नेपाल सरकारले काम र रोजगारीलाई उच्च प्राथमिकता प्रदान गरेको छ । आगामी पाँच वर्षभित्रमा बाध्यात्मक वैदेशिक रोजगारलाई निरुत्साहन गर्ने सरकारको नीति अनुरूप आन्तरिक रोजगारीको क्षेत्र र दायरालाई विकास र विस्तार गर्ने तथा श्रमको सम्मान गर्ने वातावरणको सिर्जना गर्दै राष्ट्रिय समृद्धिमायोगदान गर्ने लक्ष्य सहित प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालन गर्न लागिएको हो । यस कार्यक्रमले मुलुकभित्रै उत्पादनशिल रोजगारीका अवसरहरुमा वृद्धि गरी न्यूनतम रोजगारीको सुनिश्चितता गर्ने र रोजगारी प्राप्त गर्न नसक्ने बेरोजगार परिवारलाई सामाजिक संरक्षण प्रदान गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

१.१ संबैधानिक व्यवस्था

नेपालको संविधानको धारा ३३ मा प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हकलाई मौलिक हकको रुपमाव्यवस्था गरेको छ । त्यस्तै धारा ५१ मा सबैले काम गर्न पाउने अवस्था सुनिश्चित गर्दै देशको मुख्य सामाजिक आर्थिक शक्तिको रूपमा रहेको श्रमशक्तिलाई दक्ष र व्यावसायिक बनाउने र स्वदेशमा नै रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने, मर्यादित श्रमको अवधारणा अनुरूप सबै श्रमिकको आधारभूत अधिकार सुनिश्चित गर्दै सामाजिक सुरक्षा प्रत्याभूत गर्ने, वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएको पूँजी, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गर्ने, असहाय अवस्थामा रहेका एकल महिलालाई सीप, क्षमता र योग्यताको आधारमा रोजगारीमा प्राथमिकता दिँदै जीविकोपार्जनका लागि समुचित व्यवस्था गर्दै जाने राज्यका नीतिहरु हुने उल्लेख छ । सामाजिक न्याय सहितको समाजवाद उन्मुख लोक कल्याणकारी राज्यको स्थापनामा उत्पादनशील आन्तरिक रोजगारीको महत्वपूर्ण योगदान रहने विषयलाई संविधानले स्पष्ट गरेको छ । यिनै व्यवस्थालाई कार्य-रूप प्रदान गर्न नेपाल सरकारले विभिन्न कार्यक्रम शुभारम्भ गरिरहेको छ ।

१.२ राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१

नेपाल सरकारले जारी गरेको *राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१* मा सबैले काम गर्न पाउने अवस्थाको सुनिश्चित गर्दै देशको मुख्य सामाजिक आर्थिक शक्तिको रूपमा रहेको श्रमशक्तिलाई दक्ष र व्यावसायिक बनाउने र स्वदेशमा नै रोजगारीको अभिवृद्धि गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५

प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक सुनिश्चित गर्न, आफ्नो क्षमता अनुसारको रोजगारी छनौट गर्ने अवसर प्रदान गर्न, रोजगारीको शर्त, अवस्था तथा बेरोजगार सहायता एवं निर्वाह भत्ता सम्बन्धमा आवश्यक गर्न २०७५ असोज २ मा जारी भएको रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी भएको छ ।

उक्त ऐनले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगार प्रदान गर्न आवश्यक रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

ऐनको प्रत्येक स्थानीय तहमा एक रोजगार सेवा केन्द्र रहने व्यवस्था गरे बमोजिम नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा मिति २०७५।०८।२४ मा स्थानीय तह मातहत रही कार्य गर्ने गरी प्रत्येक गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा एक रोजगार सेवा केन्द्र स्थापना निर्णय गरेको छ ।

रोजगारदाताले कुनै कार्यका लागि आफूलाई रोजगार सेवा केन्द्रले स्थानीय तहभित्रका बेरोजगारहरुको तथ्यांक संकलन गरी अद्यावधिक राख्नेछ भने रोजगारदाताहरुबाट उनीहरुलाई आवश्यक पर्ने श्रमिकको योग्यता सहितको विवरण समेत संकलन गर्नेछ । सार्वजनिक निर्माणका आयोजना तथा अन्य सरकारी कार्यक्रमहरुका लागि आवश्यक पर्ने श्रमिक रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत माग गरी काममा लगाउनु पर्ने व्यवस्था व्यवस्था छ । निजी रोजगारदाताले समेत रोजगार सेवा केन्द्रबाट श्रमिक माग गर्न सक्नेछन् ।

कुनै रोजगारदाताबाट श्रमिक माग भएपछि रोजगार सेवा केन्द्रले सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई निजको योग्यता, सीप र अनुभवका आधारमा रोजगारीको लागि सम्बन्धित पठाउनु पर्नेछ ।

“बेरोजगार व्यक्ति” भन्नाले एक आर्थिक वर्षमा न्यूनतम एक सय दिन रोजगारमा संलग्न नभएको वा कम्तीमा तोकिए बमोजिमको आय आर्जन हुने स्वरोजगारमा संलग्न नरहेको अठार वर्ष देखि उनान्साठी वर्ष उमेर समूहको नागरिक सम्झनु पर्छ ।

“रोजगारदाता” भन्नाले बेरोजगार व्यक्तिलाई यस ऐन बमोजिम रोजगार दिने नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र अन्तर्गतका कार्यालय तथा निकाय र सार्वजनिक संस्थान तथा संगठित संस्था, उद्योग, प्रतिष्ठान तथा कानून बमोजिम संचालनमा रहेका रोजगार मूलक संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले निजी रोजगारीका अवसर उपलब्ध गराउने व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

“रोजगार सेवा केन्द्र” भन्नाले बेरोजगार व्यक्तिको सूचना संकलन, रोजगारीका अवसरहरुको पहिचान र सूचना प्रवाह, रोजगारदाताको लागि श्रमिक उपलब्धताको जानकारी र रोजगार सम्बन्धी अन्य सेवा प्रदान गर्न दफा १० बमोजिम स्थापना भएको रोजगार सेवा केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

सूचिकृत भएका बेरोजगार व्यक्तिलाई एक आर्थिक वर्षमा कम्तिमा १०० दिनको न्यूनतम रोजगारीको सुनिश्चितता गरिनेछ । परिवारको कुनै पनि सदस्यले न्यूनतम रोजगारी प्राप्त गर्न नसकेको अवस्थामा त्यस्तो परिवारलाई रोजगारी नपाएको दिनको न्यूनतम पारिश्रमिकको पचास प्रतिशतका दरले हुन आउने रकम निर्वाह भत्ताको रूपमा प्रदान गरी सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था गरिनेछ ।

नागरिकको रोजगारीको हकको संरक्षण सम्बन्धी काम कारवाहीको सञ्चालन, रेखदेख तथा निर्देशन गर्न श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रीको संयोजकत्वमा एक निर्देशक समिति रहने व्यवस्था छ ।

रोजगारीको हकसम्बन्धी नियमावली, २०७५

रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले न्यूनतम रोजगार प्रदान गर्न वार्षिक रूपमा सिर्जना हुन सक्ने रोजगारीको विवरण एकिन गर्ने, रोजगारी सिर्जनाका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने, बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रदान गर्नको लागि आवश्यक समन्वय गर्ने लगायत कार्यहरू गर्नु पर्ने उल्लेख छ । यो नियमावलीमा रोजगार सेवा केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छः

- (क) स्थानीय तहभित्र रहेका बेरोजगार व्यक्तिको तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गरी बेरोजगारको सूची अद्यावधिक गर्ने,
- (ख) सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई परिचयपत्र वितरण गर्ने,
- (ग) स्थानीय तहभित्र उपलब्ध रोजगारीका अवसरहरूको पहिचान गरी सोको सूचना प्रवाह गर्ने,
- (घ) स्थानीय तहभित्रको रोजगारीको सम्भाव्य स्थिति विश्लेषण गरी रोजगारीको तथ्यांक संकलन गर्ने, रोजगार नक्सांकन गर्ने तथा रोजगारीका अवसरको अभिलेखांकन गर्ने,
- (ङ) रोजगारदाताका लागि श्रमिकको उपलब्धताको सम्भाव्यता जानकारी गराउने,
- (च) रोजगारदाताबाट माग भए बमोजिम सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई रोजगारीका लागि काममा जान सूचित गर्ने,
- (छ) बेरोजगारहरूको ज्ञान, सीप, योग्यता, अनुभव, र बजारको मागका आधारमा आवश्यक पर्ने सीप विकास तालिमको पहिचान गरी सम्बन्धित तालिम केन्द्रमा सिफारिस गर्ने,
- (ज) आफ्ना कामकारवाहीको बारेमा नियमित रूपमा सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका तथा नगर कार्यपालिकामा प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (झ) ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम आफूले गरेका काम कारवाहीको सम्बन्धमा मन्त्रालयले तोकेको ढाँचामा मन्त्रालय र प्रदेशको रोजगारी सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालयमा मासिक रूपमा प्रतिवेदन पठाउने,
- (ञ) आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्रबाट वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने व्यक्तिहरूका लागि सूचना सम्प्रेषण गर्ने,
- (ट) वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डबाट उपलब्ध गराइने आर्थिक सहायता वितरण सम्बन्धी कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने,

(ठ) बेरोजगार परिवारलाई प्रदान गर्ने निर्वाह भत्ता वितरण गर्ने लगायतका कार्यहरु गर्नु पर्ने नागरिकको रोजगारीको हक संरक्षण सम्बन्धी कामको लागि प्रदेश स्तरमा रोजगार सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालयका मन्त्रीको अध्यक्ष एक प्रदेश निर्देशक समिति रहनेछ । नागरिकको रोजगारीको हक संरक्षण सम्बन्धी कामको लागि प्रत्येक स्थानीय तहमा सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिकाको अध्यक्ष वा नगर कार्यपालिकाको प्रमुखको संयोजकत्वमा स्थानीय निर्देशक समिति रहनेछ ।

२. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

माथि उल्लेखित संवैधानिक, कानूनी र नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्दै बेरोजगार नागरिकलाई रोजगारीको प्रत्याभूति मार्फत उनीहरुको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने दिर्घकालीन सोच अनुरूप आन्तरिक रोजगारीका अवसरमा वृद्धि र सामाजिक सुरक्षाको प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्यका साथ यसै आर्थिक वर्ष २०७५।७६ देखि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लागिएको हो । यस कार्यक्रमका निम्नलिखित उद्देश्यहरु रहेका छन्:

- (क) बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्न आवश्यक रोजगार सेवा र सहायता प्रदान गर्ने ।
- (ख) दक्ष तथा सक्षम जनशक्ति विकास गरी आन्तरिक रोजगारीको प्रवर्द्धन र विस्तार गर्ने ।
- (ग) सरकारी, निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरुबीचको समन्वय र सहकार्यमा थप रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने ।
- (घ) आन्तरिक रोजगारी सिर्जनाका लागि आवश्यक नीतिगत र संरचनात्मक व्यवस्था गर्ने ।
- (ङ) सार्वजनिक पूर्वाधारहरुको निर्माण, स्तरोन्नति र विस्तारमा योगदान गर्ने ।
- (च) आन्तरिक रोजगारी सिर्जनासम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गरी रोजगारीका नयाँ क्षेत्रहरुको पहिचान गर्ने ।

यस कार्यक्रम अन्तर्गत ७५३ वटै गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा रोजगार सेवा केन्द्र रहनेछन । बेरोजगारी र रोजगारीको अवसर दुवैको तथ्यांक संकलन गरी अद्यावधिक राख्न रोजगार सेवा केन्द्रमा रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको स्थापना गरिनेछ । बेरोजगार व्यक्तिले आफू बसोबास गरेको वडा कार्यालयमा दर्ता गरेको निवेदनको आधारमा गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको निणर्यबाट निजलाई रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट गरी सूचीकरण गरिनेछ ।

सूचिकृत भएका बेरोजगार व्यक्तिलाई एक आर्थिक वर्षमा कमिमा १०० दिनको न्यूनतम रोजगारीको सुनिश्चितता गरिनेछ । परिवारको कुनै पनि सदस्यले न्यूनतम रोजगारी प्राप्त गर्न नसकेको अवस्थामा त्यस्तो परिवारलाई रोजगारी नपाएको दिनको न्यूनतम पारिश्रमिकको पचास प्रतिशतका दरले हुन आउने रकम निर्वाह भत्ताको रुपमा प्रदान गरी सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था गरिनेछ । ।

यसका अतिरिक्त यो कार्यक्रमले व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम मार्फत बेरोजगार व्यक्तिको सीप तथा उद्यमशीलता अभिवृद्धि गर्ने, रोजगारीका नयाँ क्षेत्रहरुको पहिचान गर्ने र श्रमको सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकास गर्ने जस्ता कार्यक्रमहरु समेत संचालन गर्नेछ । यो कार्यक्रम तीनवटै तहका सरकारी, निजी, सहकारी तथा सामुदायिक क्षेत्रहरुबीचको समन्वय र सहकार्यमा संचालन हुनेछ ।

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५

रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन र नियमावलीलाई कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संयुक्त रुपमा कार्यान्वयन गर्न गराउन यसको कार्यान्वयन प्रकृया, कार्यविधिगत पक्ष तथा सेवा प्रवाहको विस्तृत पक्ष समावेश गरी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०७५।१०।२५ मा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ स्वीकृत भएको छ। बेरोजगार व्यक्ति, निजको परिवार, संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, समुदाय तथा विभिन्न संघ सस्था आदिको भूमिका, जिम्मेवारी र कार्यप्रक्रिया यस निर्देशिकामा यकीन गरिएको छ।

यस निर्देशिकाका मुख्य व्यवस्थाहरु निम्नानुसार रहेका छन्:

- रोजगार सेवा केन्द्रले स्थानीय तहभित्रका बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई प्रत्येक वर्षको चैत्र महिनाभरीको म्याद तोकी निर्धारित ढाँचामा बेरोजगार दर्ताका लागि निवेदन माग गर्नु पर्ने। प्राप्त निवेदनको आधारमा स्थानीय तहहरुले बेरोजगार व्यक्ति पहिचान गरी रोजगार सेवा केन्द्रमा सोको अद्यावधिक लगत राख्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- यसैगरी प्रत्येक स्थानीय तहले रोजगार सेवा केन्द्रमार्फत आफ्नो क्षेत्रभित्र संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका वार्षिक आयोजना र कार्यक्रमहरुमा तथा निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरुमा समेत सिर्जना हुने रोजगारीको सूचना तथा तथ्याङ्क संकलन गर्नु पर्ने।
- स्थानीय तहभित्रका बेरोजगार व्यक्तिको सूचीमा सूचीकृत हुन चाहने व्यक्तिले आफू स्थायी रुपमा बसोबास गरेको वडाको वडा कार्यालयमा वा स्थानीय तहको रोजगार सेवा केन्द्रमा आह्वान गरिए अनुरूप बेरोजगार दर्ताको निवेदन दिनु पर्ने।
- रोजगार सेवा केन्द्रले प्राप्त निवेदनको पन्ध्र दिनभित्र छानविन गरी बेरोजगार ठहरिएका व्यक्तिहरुको सूची तयार पारी गाउँपालिका वा नगरपालिकाको निर्णय बमोजिम रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा अद्यावधिक गरी राखिने।
- नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालयहरु र स्थानीय तह अन्तर्गतका सार्वजनिक निर्माण वा सार्वजनिक क्षेत्रका अन्य आयोजनाहरुले आ-आफ्ना कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा आवश्यक पर्ने श्रमिक तोकिए बमोजिमको फाराम भरी रोजगार सेवा केन्द्रबाट माग गर्नु पर्नेछ।

“रोजगार आयोजना” भन्नाले संघ तथा प्रदेशका विषयगत मन्त्रालय वा निकाय वा स्थानीय तह अन्तरगत सञ्चालित सार्वजनिक निर्माण वा अन्य सार्वजनिक क्षेत्रका आयोजना, वा संघ, प्रदेश र स्थानीय तीनै तहले रोजगारी सिर्जनाका लागि सञ्चालन गर्ने ‘कामका लागि पारिश्रमिक’ वा ‘श्रमिकको ज्यालाको रकममा साभेदारी’ मा आधारीत आयोजना वा तीनै तहका सरकारले निजी, सहकारी वा गैरसरकारी क्षेत्रसंगको सहकार्य र साभेदारीमा सञ्चालित गरेका रोजगारी सिर्जनाका आयोजनाहरुलाई सम्झनपर्छ।

- श्रमिक माग भई आएपछि रोजगार सेवा केन्द्रले माग प्राप्त भएको सात दिन भित्र बेरोजगारको सूचीमा सूचीकृत व्यक्तिहरुलाई सम्बन्धित आयोजनाहरुमा लाभग्राही परिचयपत्र सहित मापदण्डका काम गर्न खटाउनु पर्नेछ।
- कुनै बेरोजगार व्यक्तिले रोजगार आयोजनाले निजलाई खटाइए बमोजिमको काम गर्न इन्कार गरेमा वा आचरण र अनुशासनको पालना नगरेमा सम्बन्धित आयोजना प्रमुखको सिफारिसमा रोजगार सेवा केन्द्रले निजलाई बेरोजगार व्यक्तिको सूचीबाट हटाउने छ।
- सम्बन्धित रोजगार आयोजना वा कार्यक्रम प्रमुखले रोजगार सेवा केन्द्रसँग समन्वय गरी श्रमिकका लागि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ।
- श्रमिकहरुको कामबापतको पारिश्रमिक निर्धारण गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम पारिश्रमिक वा स्थानीय तहले निर्धारण गरेको दररेटमध्ये जुन बढी हुन्छ सोही दरका आधारमा निर्धारण गर्नु पर्नेछ।
- रोजगार संयोजकले हरेक वर्षको असार १० गते भित्र सोही वर्षको जेठ मसान्त सम्मको सम्बन्धित रोजगार आयोजना प्रमुखले प्रमाणित गरी पठाएको लाभग्राही परिचयपत्रमा भरिएको विवरणको आधारमा बेरोजगार व्यक्तिको सूचीमा सूचीकृत भई लाभग्राही परिचयपत्र प्राप्त गरेर पनि रोजगारी नपाउने व्यक्तिहरुको संख्या र न्यूनतम एकसय दिन मध्ये रोजगारी नपाएको बाँकी दिनको यकीन गरी सोको विवरण रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा अद्यावधिक गर्नु पर्ने छ।
- आर्थिक वर्षको जेष्ठ मसान्तसम्ममा न्यूनतम १०० दिनको रोजगारी नपाएका व्यक्तिहरुको परिवार मध्ये रोजगार सेवा केन्द्रले असार १५ गतेभित्र ऐनमा उल्लिखित अवस्थाहरुका आधारहरुमा निर्वाह

निर्वाह भत्ता पाउने अवस्था

- परिवारको कुनै पनि सदस्यले न्यूनतम रोजगारी नपाएमा,
- नेपाल सरकारले तोकेभन्दा कम वार्षिक आय भएको परिवार भएमा,
- परिवारको कुनै सदस्य स्वरोजगार नभएमा,
- परिवारको कुनै पनि सदस्य वैदेशिक रोजगारीमा नभएमा,
- सरकारी कोष (संघ, प्रदेश वा स्थानीय तहको कोष) वा अन्य मुलुक वा अन्तराष्ट्रिय वा अन्तरसरकारी संघ, संगठन वा अन्य कुनै संस्थाबाट नियमित निवृत्तभरण वा अवकाश सुविधा लिइरहेको नभएमा वा सामाजिक सुरक्षा कोष वा नेपाल सरकारको सहायता सम्बन्धी अन्य कोष वा रोजगारदाताबाट नियमित रुपमा कुनै पनि किसिमको सहायता प्राप्त गरेको नभएमा।

भत्ता पाउन योग्य परिवार पहिचान गर्नु पर्नेछ।

- रोजगार सेवा केन्द्रले पहिचान गरेका निर्वाह भत्ता पाउन योग्य परिवार र परिवारको तर्फबाट निर्वाह भत्ता बुझ्ने व्यक्तिको बैंक खाता समेतको विवरण असार १६ गते भित्र रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा अद्यावधिक गरी अनलाइनमार्फत मन्त्रालयमा पठाउनु पर्ने,

- महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयले सम्बन्धित कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालयमार्फत असार २५ गतेभित्र बैंक खातामा निर्वाह भत्ताको भुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- यस कार्यक्रममा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरूमध्ये शारीरिक रुपमा अशक्त, काम गर्न नसक्ने गरी अपांगता भएका व्यक्ति र ६ महिनाभन्दा बढीको गर्भवती तथा सुत्केरी महिलालाई परिवारमा अरु कोही पनि व्यक्ति रोजगार नभएको तथा रोजगार गर्न योग्य नभएको अवस्थामा त्यस्तो हरेक परिवारको एकजनाले स्वतः निर्वाह भत्ता प्राप्त गर्नेछ ।
- कार्यक्रमको पारदर्शिता र उत्तरदायित्व सुनिश्चित गर्न सार्वजनिक सुनुवाई, गुनासो व्यवस्थापन, सेवाग्राही सन्तुष्टी सवेक्षण जस्ता विधिहरूको कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।
- मन्त्रालयमा आन्तरिक रोजगारीको प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य गर्न आन्तरिक रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा रहनेछ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनको जिम्मेवारी आन्तरिक रोजगार व्यवस्थापन महाशाखाको हुनेछ । आन्तरिक रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुखले प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको राष्ट्रिय कार्यक्रम निर्देशकका रुपमा कार्य गर्नेछ ।

रोजगार संयोजकको पदपूर्ति सम्बन्धमा

गाउँपालिकार नगरपालिकामा रहने रोजगार संयोजकको पदपूर्ति र सेवा सुविधा सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५ मन्त्रीपरिषद्ले मिति २०७५ पौष ९ मा स्वीकृत गरी मिति २०७५ माघ ४ गते पदपूर्तिका लागि सूचना प्रकाशन गरिएको थियो । दरखास्तको लागि दिईएको १५ दिनको म्यादसम्म २३,९६८ वटा आवेदन प्राप्त भएको थियो ।

प्राप्त भएका आवेदनहरूको हाल छानविन भईरहेको र पदपूर्ति हुने ७५३ रोजगार संयोजकको तीन गुनाको संख्यामा योग्यताक्रमको प्रारम्भिक सूची प्रकाशन गरिने छ र त्यस्तो प्रारम्भिक सूचीमा समावेश भएका उमेदवारहरूको कम्प्युटर सीप परीक्षा मार्फत अन्तिम छनौट गरिनेछ ।

छनौट मापदण्डमा स्वचालित कम्प्युटर प्रणालीमा आधारित छनौट प्रकृया तय गरी यसलाई पूर्णतः निष्पक्ष र पारदर्शी बनाईएको छ । फाल्गुण महिनाको अन्तिमसम्ममा सबै स्थानीय तहमा रोजगार संयोजक पुर्‍याउने गरी तयारी भै रहेको छ ।

३. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम शुभारम्भ कार्यक्रम

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको शुभारम्भ २०७५ फाल्गुण १ गते सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री केपी शर्मा ओलीज्यूवाट हुने कार्यक्रम तय भएको छ । उक्त कार्यक्रम काठमाण्डौं महानगरपालिकाको सहकार्यमा राष्ट्रिय सभागृह, प्रदर्शनीमार्गमा दिनको १२:३० बजे हुनेछ ।

४. कार्यक्रमको कार्यान्वयन

माथी उल्लेखित व्यवस्था अनुसार प्रत्येक स्थानीय तहमा खटिने रोजगार संयोजकले चैत्र १ गते देखि बेरोजगार व्यक्तिको दर्ता लगायतका कार्यहरु गर्नेछन् । संघ र प्रदेश सरकारहरुले पनि ऐन, नियमावली र निर्देशिकामा गरिएको व्यवस्था बमोजिमका कार्यहरु गरी यो कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्नेछन् ।

५. रोजगारी सिर्जनाका संभावित क्षेत्रहरु

यो कार्यक्रम अन्तर्गत रोजगार आयोजनाका सम्भावित क्षेत्रहरु देहाय बमोजिम हुनेछन्:

(क) **कृषि, सहकारी तथा पशु विकास:** शीत भण्डार निर्माण, कृषि उपजहरुको प्रोसेसिङ प्लान्ट निर्माण, परम्परागत र प्लास्टिक पोखरी निर्माण, कृषि उपजको संकलन तथा बेचबिखन केन्द्र निर्माण, पर्ति जग्गामा खेती, खाली जग्गामा फलफूलका विरुवा रोप्ने, सामूहिक तथा सहकारी खेती, व्यवसायिक खेती तथा पशुपालन, कृषि वन कार्यक्रम, सहकारी संस्थाहरु, आदि ।

(ख) **ऊर्जा, सिंचाई तथा नदी नियन्त्रण:** कूलो, बाँध, पैनी तथा नहर निर्माण एवं मर्मत सम्भार, जलविद्युत आयोजना र ट्रान्समिसन लाईन निर्माण तथा मर्मत सम्भार, नदी नियन्त्रण, पहिरो नियन्त्रण, आदि ।

(ग) **खानेपानी तथा सरसफाई:** मुहान संरक्षण, पाईप बिछ्याउने, ट्यांकी निर्माण, धारा निर्माण, सरसफाई अभियान, शौचालय निर्माण, ढल निर्माण तथा मर्मत सम्भार आदि ।

(घ) **वन तथा वातावरण:** वृक्षारोपण, वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन अन्तर्गत थिनिङ्ग, पुनिङ्ग, अग्नि रेखा निर्माण लगायतका कार्यहरु, खाली जग्गामा फलफूलका विरुवा रोप्ने, सडक र नदी खोला किनारमा रुख रोप्ने, गैर काष्ठजन्य वन पैदावार उत्पादन, व्यवसायिक निजी वन, निजी वन नर्सरी, जडिवुटी खेती, प्रशोधन र बजारीकरण, कृषि वन, वन पैदावारमा आधारित उद्योग स्थापना, वायो इन्जिनियरिङ्ग प्रविधि, संरक्षण पोखरी निर्माण, वातावरण संरक्षण तथा जलवायु अनुकूलन आदि ।

(ङ) **पर्यटन प्रवर्द्धन:** पर्यटकीय पदमार्ग, पर्यटन मार्गको निर्माण तथा मर्मत सम्भार, होटल तथा रेष्टुरेण्ट व्यवसायको प्रवर्द्धन, पर्यटन मार्गमा सेड निर्माण तथा होमस्टे लगायतका ग्रामीण पर्यटन, पर्या-पर्यटन आदि ।

(च) **सडक यातायात:** एयरपोर्ट, सबै प्रकारका सडक, रेलवे, बसपार्क, पुल, कल्भर्ट आदिको निर्माण तथा मर्मत सम्भार ।

(छ) **शिक्षा, युवा तथा खेलकूद:** साक्षरता अभियान, कम्प्युटर शिक्षा, विद्यालय खेलकूद कार्यक्रम र खेल मैदान, कवर्ड हल, स्टेडियम, विद्यालय भवन, पुस्तकालय आदि संरचनाको निर्माण तथा मर्मत सम्भार ।

(ज) **पुनर्निर्माण:** सार्वजनिक / निजी भवन निर्माण, पुरातात्विक सम्पदाको पुनर्निर्माण आदि ।

(झ) **सामुदायिक पूर्वाधार निर्माण:** पुस्तकालय, वाचनालय, जेष्ठ नागरिक क्लब, सामुदायिक भवन निर्माण तथा मर्मत सम्भार आदि ।

(ञ) **ठूला तथा राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको स्थानीय स्तरमा हुने निर्माण तथा मर्मत सम्भार लगायतका श्रममूलक कार्यहरु** (माटोको काम, ग्याबियन वाल, ढुंगा कुद्ने, नाली बनाउने आदि) ।

(ट) **सूचना तथा संचार प्रविधि:** नेपाल सरकारका मन्त्रालय, विभाग, कार्यालय तथा अन्य निकायहरु, प्रदेश सरकारका मन्त्रालय, निर्देशनालय तथा कार्यालयहरु, स्थानीय तहहरु र बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको अभिलेख डिजिटाइजेशन गर्ने, बिजनेस प्रोसेस आउटसोर्सिंग, नलेज प्रोसेस आउटसोर्सिंग र आईटी इनेवलिंग सर्भिसेज आदि ।

(ठ) **उद्योग:** लघु उद्यम, साना तथा घरेलु उद्योग, ठूला तथा मझौला उद्योग आदि ।

(ड) **स्वास्थ्य:** स्वास्थ्य स्वयंसेवक, स्वास्थ्य सचेतना अभियान, जडिवुटी संकलन तथा प्रशोधन, औषधि उद्योग तथा परम्परागत स्वास्थ्य सेवाहरु आदि ।